

# LAIKMETIS

Mr. 31

1945. g.  
30. jūlijs

RM 0,30



*Leģionāri cīņai gatavi*



# KONTINENTA DRIZŠPOSTENĪ

P. K. — ZIŅOJUMS NO SICILIJAS.

Sicilijas piekrastē tālu plešas olīvu birzis. Tās velkas pāri pakalniem un piekļaujas arī stāvajām nogāzēm. Reizēm zemi, reizēm vīra augstuma laukakmeņu mūri ierobežo birzis. Tagad šie mūri ir aizsegs mūsu tanku grenadieriem, kas aiz tiem izbūvējuši savas ložmetēju pozīcijas un novietnes. Tālāk aizmugurē pozīcijās ir trieciēna lielgabali, jo vakarā jeb naktī atkal sagaidāmi ienaidnieka desanta mēģinājumi. Mūsu pozīcijas pieslejas pauguru virknei, kurās atrodas nabadzīgas, bet gleznainas Sicilijas pilsētas, kuru baznīcu torņi tālu nolūkojas karstajā, dienvidnieciskajā zemē. Šodien ir nepatīkama diena. Saule nežēlīgi dedzina no skaidrajām debesīm, zeme izslāpusi, tāpat kā grenadieři, kas šeit cīnās un jau izdzēruši divas un pat trīs pudeles veldzinoša šķidruma.

Jābūt ļoti uzmanīgiem, jo gandrīz nepārtraukti gaisos gaudo un dūc. Lielos baros nāk ienaidnieku bumbvedēji un nomet savu kravu mūsu grāvjos un uz mūsu bunkuriem. Stukasi un italiešu torpēdmasīnas triecas uz ienaidnieka transporta un sargkuģiem. Mūsu iznīcinātāji cīnās ar angļu un amerikāņu lidmašīnām un sīvās kaujās piespiež ienaidnieku aparātu apkalpes, ciktāi vēl atlicis laiks, izkāpt no viņu degošajām mašīnām. Ienaidnieku iznīcinātāji plāvēja lidojumā, visiem ieročiem šaudami, uzbrūk mūsu novietnēm, mūsu piegādes ceļiem, ciešot tomēr arī paši smagus zaudējumus.

Visuzmācīgāki tomēr ir kaļa kuģi, kas katru acumirkli, kad tiem mūsu lidmašīnas dod mazliet atpūtas, izmanto, lai pievirzītos tuvāk piekrastei un mūs apšaudītu. Ar tālskati mēs skaidri tur ārā — līcī — varam saskatīt tumšos kuģu korpusus. Mēs redzam vienu kaujas kuģi, dažus kreiserus, daudzus iznīcinātājus un citas mazākas vienības. Daži kuģi ietinušies dūmu mutļos, laikam tās ir mūsu bumbu un gaisa torpēdu iedarbības sekas. Angļu trieciēna desanta laivas tur tālāk — dienvidrietumos — tuvojas piekrastei, daudzas jau nogremdētas jeb apgāzušās. Mūsu krastu artilērija un citi smagie lielgabali turp sūta savus šāvienus. Torņu augstumā netālu no tumšajiem kuģu ķermeņiem pret debesīm paceļas ūdens strūkļas. Dūmaka tomēr nepieļauj labāku novērošanu.

Dažus simt metrus mums priekšā atrodas angļu priekšējās pozīcijas. Viņi novietojušies akmeņlauztuvēs un dažās mazākās

sādzās. Reizēm krūmu un mūru aizsegā uz priekšu dodas ienaidnieku izlūkgrupas, bet mūsu ložmetējnīki un granātmētēju apkalpes arī spiedīgajā karstumā ir tik vēriģi, ka izmanto katru iespēju, lai aizsegu atstājušos britus apveltītu savu ložu spietiem. Dažs labs no tiem turpretī pusdienas tveicē, kas ir citāda kā angļu salu mitrais vēsums, izdvēš pēdējo nopūtu izdegušajos aļumos.

Kāda izlūkgrupa, kas iedrošinājusies mums tuvoties, ir tanku grenadiēru aplenkta un pēc īsas apšaudīšanās sagūstīta.

Tie ir īsti salu angļi, lielāko tiesu jauni ļaudis, bet viņi ir noguruši un apatiski. Daži pirmo reizi nokļuvuši frontē. Vēlāk, pēcpusdienā, sākas sevišķa dzīvība. Nepārtraukti tur tālumā, uz dūmakas klātās jūras zibepo, granāta pēc granātas ar laukus ap mums, iznīcina olīvu birzis, kaļķakmens klintīs rada īstu tērauda, akmeņu un putekļu krusu. Aizās starp pauguriem daudzkārt atbakojas eksploziju pērkons.

Britu bumbvedēju eskadriļas dražas mums pāri un apveltī ar savu nāvētāju „svētību”. Bet viņi steidzīgi vēlas tikt atkal projām, jo nenogurstot augstu gaisos riņķo vācu un italiešu iznīcinātāji, lai tad pārsteidzīgi, līdzīgi vanāgiem, triektos uz savu laupījumu. Neskaitāmas ienaidnieku lidmašīnas šajās dienās jau mūsu acu priekšā izšķīdušas gaisā, nogāzušās jūrā jeb klinšainajā piekrastē. Nupat kā, vēl nepilnas minūtes laikā, trīs ienaidnieku putni, liesmās tinušies, gāzās zemē un izbeidza savas gāitas melnā dūmu mākonī. Divi apkalpes vīri pēdējā acumirkli bija izlēkuši ar izplētņiem, bet tikai cieši virs zemes tie atvērās.

Šajā kaujas virpulī piepeši sāk degt olīvu koki un zāle. Sāviņi tos aizdedzinājuši. Ātrā laikā uguns izplatījusies. Kamēr bez pārtraukuma vēl atgaudo un sprāgst granātas, pozīcijas jāpārviēto tuvāk klintīm — viņpus ceļam. Tas veikts īsā laikā, ciešot neievērojamus zaudējumus. Italiešu darba grupas savlaicīgi cirvjēm un lāpstām ierobežo vakara vējiņa uzpūstās liesmas. Briti pārreķinājušies. Acīmredzot, viņi, slēpjoties aiz biežajiem dūmu mākoņiem, kas ceļas no olīvu birzīm, vēlas tuvoties mūsu pozīcijām. Mūsu grenadieři tos tomēr savlaicīgi atklāj un sagaida ar iznīcinātāju ložu lietu, tā ka viņi tūlīt atkāpjas. Liesmaini sarkana saule grimst jūrā, sarkanas ir liesmas, un dzirksteles olīvu birzīs sar-

kandzelteni zibepo tur pāri uz britu kaļa kuģiem. Drīz sāk krēsloties, drīz nakts mazliet atvēsinās. Bet vācu tanku grenadieři un viņu italiešu biedriem, kas šeit Sicilijas dienvidaustrumos aizstāv kontinentu, nav miera.

Kaļa ziņotājs Forchlers-Hauke.



Iebrukumam Sicilijā sākoties, vairums iedzīvo tāju atstāja savas dzīves vietas, lai meklētu drošu patvērumu klinšu aļās.

PK-kaļa ziņ. Švarca (H. H.) uzņ.



Bagātīga veģetācija, gleznainas jūras fiču piekrastes un kalnu grēdas, kas paceļas līdz mūžīgajai sniega joslai, piešķir Sicilijai raksturīgu Vidusjūras salu skaistumu.



Katanijas osta Sicilijas austrumu piekrastē, pret kuru no Sirākūzām vējšas angļu un amerikāņu desanta spēku operācijas. Gleznainās Katanijas fonā redzams Etnas vulkāns.



# IZŠKIRĪGĀ KAUJĀ 2000 KM GARĀ FRONTĒ

Šie vācu tanku divīzijas „Lielvācija” smagie „līģera” tipa tanki lielajā izšķirīgajā kaujā austrumos sagādājuši boļševiku tanku brigādēm smagus zaudējumus. Kopš 5. jūlija, kad vācu kājnieku vietēja rakstura uzbrukums ziemeļaustrumos no Belgorodas izraisīja boļševiku ofensīvu austrumu frontes vidusdaļā 250 kilometru plata frontē starp Orlu un Belgorodu, kas tagad izvērtusies par varenāko izšķirīgu kauju pāri par 2000 kilometru garā frontē no Azovas jūras līdz Somu jūras līcim, iznīcināto boļševiku tanku skaits jau tālu pārsniedz 6000.

„Scherl Bilderdienst”  
Pūca (Pütz) zīmējums.



No lielās kaujas, kas jūlija sākumā uzliesmoja Orlas—Kurskas—Belgorodas apvidū, izveidojās lielākā vasaras ofensīva, kādu boļševiki šai karā līdz šim uzsākuši. Pēc visas operācijas norises var spriest, ka padomju varas vīru nodoms ir panākt vēl šai vasarā galīgu izšķiršanos kaujas laukā. Šādi rīkojoties boļševikus spiež smagie materiālie, teritoriālie un cilvēku zaudējumi, ko padomija cietusi pēdējo divu gadu laikā. Tā boļševiki pēdējās dienās visā frontē, sākot no Kubanas priekšējā pozīcijām līdz pat Leņingradai, uzsākuši mēģinājumu par katru cenu pārraut vācu fronti. Turklāt boļševiku vadība izlieto visā tās rīcībā esošo padomijas produkcijas kara materiālu, tāpat kā saviem sabiedrofajiem sapņtos krājumus un lielas cilvēku masas, kurām pievienotas spēcīgas izlases vienības. Ar šo mūžīgo cilvēku un materiālu daudzumu boļševiki bija gatavojušies triecienam pret rietumiem. Vācu karavīrs un viņa modernie un lieliskie ieroči ir apturējuši šo lavīnu. Visi boļševiku uzbrukumi izvērties par veltīgu spēku izšķiešanu. Tas ir ar lieliem zaudējumiem saistīts spiediens dažādos frontes sektoros. Vācu vadība šo sadursmi apzīmē par lielāko nokausēšanas kauju, kāda līdz šim šai karā piedzīvota. Tai šai gadījumā nav svarīgi teritoriāli ieguvumi, tāpat kā tā pati neturas sīkst pie atsevišķām pozīcijām, bet galvenais ir piespiest ienaidnieku pēc iespējas izšķiest cilvēkus un materiālu. Tieši Orlas sektorā, visas vasaras ofensīvas smaguma punktā, pierādījies, ka kustīgās cīņas ienaidniekam radīja vissmagākos zaudējumus un novājināja tā spēkus tālāku kara operāciju veikšanai.

Sekmīgā boļševiku izlaušanās mēģinājuma atšisana pie Orlas jūlija mēnesī piespieda boļševikus novirzīties no sava agrākā plāna un uzbrukt visur: Kubanas priekšējā pozīcijām, pie Mjusas, Donecas, frontes vidusdaļā no Belgorodas līdz Suciņiņiem un pie Ladogas ezera. Šeit, tāpat kā pie Kubanas priekšējā pozīcijām, ienaidnieka uzbrukumi nenāk negaidot. Vācu kara vadība nerīkojās tā, kā pretinieks bija cerējis, tā neatvilka savus spēkus no citurienes, lai tos koncentrētu kādā noteiktā frontes daļā. Tur, kur bija vajadzīgs, tā pieveda papildspēkus un tādējādi sagādāja boļševikiem ievērojamus zaudējumus, kas minēti brunoto spēku virspavēlniecības ziņojumos. Kā no iepriekšējās pieredzes zināms, boļševiki, visstiprāki ir ziemas cīņās. Ja nu viņi tagad izšķieš vasaras ofensīvā, tad tas liekas norādām uz grūtībām ziemas cīņās šajā stāvoklī. Aizvien biežāk dzirdams, ka pārtikas jautājuma padomju savienībā ir katastrofāls un boļševiki baidās nākt ziem turpināt karu bez noteiktiem panākumiem.

Ievērojot to, ka vācu zaudējumi šais cīņās ir niecīgi, bet boļševiki guvuši smagus triecienus, ir paredzams, kurā pusē pēdējo cīņu posmā būs vairāk spēka un izturības. K. Kļins.

Vācu tanki lielā skaitā dodas kaujā pāri plašajiem kļajumiem pie Belgorodas.

⚡ — PK — kara ziņotāja Bišela (Š.) uzp.

Kāds smags kājnieku daļas lielgabals gaida pavēri atklāt agoni.

⚡ — PK — kara ziņotāja Kinga (Š.) uzp.

# Vai tā ir HUMANITĀTE?

Mūsu ienaidnieki — angļi un amerikāņi — šai laikā visbiežāk runā par humanitāti. Ko viņi ar to saprot, tie nesaka, bet gan dižojas ar to, ka viņi cīnoties par humanitāti. Tomēr viņu darbi vislabāk liecina par to, kas ir viņu humanitāte.

Nesen ziņoja par bij. poļu ministru prezidenta Sikorska noslepkavošanu. Kā zināms, poļu emigranti Anglijā vairākkārt prasījuši, lai angļu valdība reiz deklarētu pasaulei, ka tā atjaunos Poliju agrākajās robežās, jo Polijas dēļ taču iesākās karš. Angļi šai jautājumā varēja atklāti paziņot savu viedokli, bet to viņi nedarīja, pavisam otrādi — tie meklēja ceļu, kā tikt vaļā no Sikorska, kas tiem ar savām poļu prasībām kļuva vienkārši neciešams. Beidzot tie to arī panāca, proti, izdarot minēto slepkavību. Ar to viņi gaiši pierādīja, kā saprotama viņu humanitāte.

Kaut kas līdzīgs notika ar Darlānu. Kamēr viņš bija vajadzīgs, viņu atbalstīja un izmantoja, lai sasniegtu sprausto mērķi. Vēlāk, kad viņš izrādījās par lieku un kļuva par šķērslī tālākiem nolūkiem, to iznīcināja. Moris savu darbu padarījis — var aiziet.

Līdzīgus faktus par angļu rīcību mēs esam dzirdējuši gan Ēģiptes valdības ap-

rindās, gan Serbijā, Irakā un citur. Jāaizrāda, ka visās zemēs darbojas t. s. Intelligence service, angļu politiskā spiegošanas iestāde, kas jau nodibināta Kromvela laikā. Veikli maskējoties, tā uzstājas par cilvēces draugu, bet patiesībā ir bīstamākā cilvēces ienaidniece, kas, ja ne citādi, tad ar indi un šauteni dabū savus politiskos pretiniekus pie malas.

Šāda angļu rīcība atgādina čekistus, ar kuŗu darbību mēs pilnā mērā iepazīsimies baigajā gadā. Ar viltu un meliem bolševiki nāca pie latviešu tautas, uzdodamies par kaut kādiem aplaimotājiem un cilvēces labdariem, bet tai pašā laikā lika saviem kalpiem izrēķināties ar nacionālajiem pilsoņiem. Tāpat kā angļi, arī bolševiki mēdza attaisnot savus solus ar atsaukšanos uz kaut kādu humanitāti.

Cik tālu var iet šī viltība un liekulība, rāda tagadējais kaŗošanas veids. Ja agrākajos kaŗos uzbrukumu civiliedzīvotājiem uzskatīja par meŗoniŗu un to nosodīja, tad tagadējā kaŗā mūsu pretinieki tādu uzskātu vairs neņem vērā. Viņi iesākuŗi apŗaudīt neaizsargātas pilsētas, postīt kultūras vērtības un graut mierīgo pilsoņu iedzīvi. Ja sākumā varbūt izlikās, ka tie ir tikai atseviŗki gadījumi, — nakts uzlidojumi, kas prasījuŗi upuru,

kādu patiesībā pretinieki nebija vēļējuŗies, un tadēļ tos mēdza atvainot it kā kādu pāŗpratumu jeb misējumumu, tad tagad par to nevar bŗt ne mazākās runas. Tagad ir skaidrs, ka mūsu pretinieki taisni meklē tās vietas, kur var mest uz iedzīvotājiem degoŗas bumbas, lai ciestu bērni, ievainotie, slimnieki un nespējīgie, kas nevar nekur bēgt, ne paslēpties. Jo kā citādi lai saprot uzbrukumus slimnīcām, lazaretēm, internātiem, skolām? Œiem uzlidojumiem atkārtojoties, var nojaust, ka tiem ir sistēmatisks raksturs. Ar tiem ir nodomāts demorālizēt iedzīvotājus un novest tos līdz izmisumam. Tas ir terrora akts, kuŗa mērķis ir postīšana un iznīcināšana. Var redzēt, ka mūsu pretiniekiem Œeit nav nekādas robeŗas, nekādas svētuma izjūtas. Viņi pat neapstājas ne pie Œelnes un Œchenas domiem, Œim grandiozākām celtnēm, kādas vien ir pasaulē. Tas tiem ir vienaldzīgi. Mēs varētu tikai jautāt, kā vārdā tas viss notiek? Vai arī humanitātes vārdā?

Nav jādoma, ka šādā veidā kaŗagājiens vēŗsts vienīgi pret vācu tautu un tās kultūru. Nav teikts, ka mūsu zeme un manta, kas pagaidām pasargāta, tiek it kā saudzētas. Mēs ne ar ko neesam labāki par franciēm, holandieŗiem, beļģiem — agrākajiem angļu sabiedrotājiem. Arī, tie ciēŗ no pastāvīgiem gaisa uzbrukumiem. Var pienākt arī mūsu rinda, tikai, paldies Dievam, kaŗa darbība ir tālāk no mūsu zemes. Jeb vai kāds tieŗām iedomājas, ka pret mums angļi parādītu citādu humanitāti? Tā bŗtu naŗivitāte.

Paŗlaik ziņo par to, ka Italijā bombardē pilsētas citu pēc citas. Nonāvēti iedzīvotāji, sadragāta mākslas vērtības, starp tām daudz baznīcu. Romā izpostīta San Lorenzo bazilika. Tai pašā laikā Ruzvelts un Œerčils grieŗas ar uzsaukumu pie italieŗu tautas un Ruzvelts pat sūta vēstījumu pāŗvestam, ka viņŗ nākot kā atsvabinātājs un kristīgās baznīcas aizstāvis. Vai tas neizklausās kā apsmieklis, jeb vai tas nerada saŗutumu?

Mūs interesē, kā izturēŗies baznīca Œai jautājumā. Ko sacījis Kenterberijas archbīskaps, to mēs jau zinām. Izrādās, viņŗ akceptē angļu humanitāti, paskaidrodams, ka esot labi nosist bērņus, slimos un vecos, jo tādā ceļā ātrāk tikŗot pie miera. Lūk, kāds jezuītisms! Labāk viņŗ bŗtu kļusējis, nekā atklājis savu netīro iekŗieni!

*Angļi un amerikāņi arvien skaidrāŗ parāda savus kaŗa mērķus. — Vislielāko cinismu Œie gaisa pīŗoti pierādījuŗi, uzbrūkot 2500 gadus vecajai Romai, kas ir viens vienīgs cilvēces kultūras piemineklis. Tāpat kā Œelenē, Œchenā un citur sagrautas vērtības, kas ir svētas visai cilvēcei. — Pa kreisi: 14. gadu simtā celtāis Œelnes rātsnams, kas tagad sagrauts. — Pa labi: Skats uz Romu, kur pilnīgi iznīcināta 4. g. s. cellā vēsturiskā San Lorenzo bazilika.*





Plūtokratu gaisa terora uzbrukumos vispilgtāk izpaužas angļu un amerikāņu brāļošanās ar boļševikiem. Tikpat maz cieņas, kādu jūta žīdu valsts boļševisms pret kristietību un kultūras vērtībām, tikpat maz cilvēciņu jūtu pierādījuši angļu un amerikāņu gaisa pirāti un to pavēlnieki visu savu pēdējo mēnešu gaisa terora uzbrukumos. Žīdu asins dzīrēs jāiet bojā cilvēkiem un kultūrai. — Ķelnē britu lidotāji gaisa terora uzbrukumos līdz ar krāšņo Ķelnes domu sagrāvuši arī vēl 30 citas baznīcas. Augšējā attēlā: Ķelnes Marijas Debessbraukšanas baznīcas drupas. — Vidū: Lielā Ķelnes Sv. Mārtiņa baznīca — romāņu celtniecības laikmeta ievērojams piemineklis, kas arī pilnīgi sagrauta. — Apakšā: Achenas stallais doms, kas sagrauts līdz ar daudzām citām ievērojamām celtnēm.

Pēdējās vēstis no Romas ziņo par ģignumu Vatikāna aprindās. Katoļu laikraksts „Paebla” Buenos Airesā vēl pirms pēdējā terora akta asi uzstājās pret Romas bombardēšanu, aizrādīdams uz to, ka 400 miljoni katoļu prasot, lai Roma kā kristietības svētoceļotāju vieta tiktu saudzēta, un izsaka gandarījumu par franču baznīcu saudzēšanu Francijas iekarošanas laikā un nožēlo, ka uzbrukums vērsti pret Ķelnes domu.

Kašs paliek kašs, tas ne par ko nebēdā, ir nesaudzīgs un nežēlīgs, iedams pāri līķiem. Prasīt mēs nekā nevaram, bet kašs var būt vai nu humānāks, vai brutālāks, atkarībā no pašiem cilvēkiem. Mēs cerējam, ka 20. g. s. dzīvojojot civilizētā pasaulē, karotāji atturēsies no civiliedzīvotāju aizkaršanas un kultūras postīšanas. Kā redzams, mūsu ienaidnieki izšķīrušies par visnežēlīgāko kašu, kāds vien var būt. Bet tādā gadījumā lai viņi neiestāsta pasaulei, ka cīnās humānitātes vārdā!

Dr. V. Sanders.

Kā simtiem citu vērtīgu, neatjaunojamu kultūras pieminekļu, tā arī lepnaiss Maincas doms pilnīgi sagrauts pēc žīdu pavēles izdarītajā angļu gaisa terora uzbrukumā. Ar šiem saviem kauna darbiem, kam vainagu uzliek Romas bombardēšana, Londonas un Vašingtonas karotāji pierādījuši pasaulei, ka viņi ir visnežēlīgākie naziedznieki. Nepieciešama liela sātāniska cinisma deva, lai Londonas laikraksti varētu rakstīt: „Nevar noliegt San Lorenzo fuori le mura katedrāles izpostīšanu, bet tagad sabiedrotie novilkusi glazē cimdus Neloimīgā kārtā tā ir tieši mūžīgā pilsēta kam tagad no tā jācieš.”





Vecais direktors aizgāja, pat lāga neatvadījies. Tikai pateica:

„No rītdienas jums būs jauns priekšnieks.”

Sevišķs pārsteigums tas nebija. Birojā jau sen runāja, ka direktoram esot nesaikāns ar augstāko priekšniecību. Melsa kaut ko par pārtēriem. Zīmīgi skatījās uz sekretāri Maiju Magoni, bet viņa turēja savu blondo ondulāciju tikpat lepni kā agrāk. Viņas vietā atkodās draudzene — grāmatveža palīdzē Skrastīņa kundze:

„Ak kungs, vai tad Maimagonītei jāatbild par direktora nemākulību!”

Virsrāmatvedis Jēkabs Grasis šad tad ironiski pasminēja, bet parasti klusēja. Vecais vīrs bija pieradis, ka skaistā sekretāre viņu nobīdījusi pie malas un rīkojas birojā kā maza patvaldniece. Ko tu darīsi, ja pasaulē tā iekārtojies, ka direktoru kabinetos smaigām sekretārēm lielāka teikšana nekā apsūbējušiem virsrāmatvežiem? Vai tadēļ savu maizi neēdīsi?

„Maimagonīte, tu jau laikam zini, kāds būs jaunais direktors? Vai tu man nepateiksi?” Skrastīņa kundze glaimojās klāt sekretārei.

„Nudien nezinu, bet tici man, ja nebūs briesmīgāks par pašbraucēju kuļammašīnu, gan tad es viņu aptīšu ap pirkstu!”

„Aptin gan, tad varēsīm dzīvot tāpat pa vecam!”

„Saki jau skaidri un gaiši: varēsīm šlicherēt vai ne?”

„Vai nu par to aldziņu kāds ies sev ādu pār acīm vilkt, tik jau tas kara laiks jāiztur!”

Otrā rītā ieradās jaunais direktors. Nebija ne vecs, ne pārāk jauns un briesmīgāks par kuļammašīnu arī neizskatījās, drīzāk varētu teikt — patīkams kungs. Tikai uzvešanās neparasta. Ienāk, pasaka kurjēram: „Labrīt, es esmu jūsu jaunais direktors Pēteris Paugurs. Palūdziet pie manis virsrāmatvedi!”

„Tad jau būs jālūdz sekretāres jaunkundze...” prātīgi atbild kurjērs.

„Kā tā sekretāres jaunkundze?” nesaprot jaunais.

„Nu, viņa jau mums visas lietas kārtō.”

Jaunais direktors pasmejas un saka: „Lai nu jūsu lietas kārtō pats virsengēlis Gabriēls, bet man nepatīk, ka cilvēki pārklāusās! Es teicu: palūdziet pie manis virsrāmatvedi! Viņu sauc...” direktors paskatās piezīmju grāmatiņā... „Jēkabs Grasis; vai nu jūs ļabi sapratāt?”

„Jā, direktora kungs!”

Kurjērs vairs neprāto. Kurjērs laižas prom tā, ka liktos nupat jau ir uguns pakulās.

„Graša kungs, Graša kungs!...” Viņš ir gluži aizsiesies. „Jaunais direktors jūs aicina!”

Virsrāmatvedis aiziet. Kurjēru apstāj biroja darbinieki.

„Kāds ir jaunais?”

„Vī dienīņ, kā turku pipars! Suta, bērniņi, būs; vai kāda suta!”

No direktora kabineta iznāk virsrāmatvedis.

„Direktora kungs lūdz visus darbiniekus pie sevis!”

Visi ceļas no savām vietām un lēnām, gandrīz vai bijīgi saiet plašajā kabinetā. Kurjērs pēdējiem čukst:

„Nu jums, mīļi, mazgās galvu, vai kā mazgās!”

Mazu brīdi kabinetā tāds savāds, sprieguma pilns klusums Liktoš, ka virsrāmatvedis grib ko iesākt, bet nekā nesāk, tikai pāris reizes pamet skatu uz sekretāri. Tā stāv pašā priekšā un tā skatās, ka direktoram tūlīt vajadzētu kļūt par galvas tiesu mazākam. Bet viņš neklūst mazāks. Viņš tikko jaušami pamāj virsrāmatvedim. Un tas, cilvēks, saņem un saka:

„Darba kolēģi, stādu jums priekšā mūsu jauno direktoru Pēteri Paugura kungu!”

Un pēc tik garas runas gandrīz vai nopūšas. Bet Paugura kungs pieiet katram klāt un sniedz roku. Pasmaida arī vēl! Un tad saka tādas vārdus:

„Šī bija tikai tāda formāla iepazīšanās. Tuvāk mēs iepazīsimies kopīgajā darbā. Un to sākot, lūdzu ievērot, ka es vairāk par visu citu cienu kārtību, noteiktību un disciplīnu. Iesim pie darba!”

Darbinieki atgriežas pie saviem galdiem, pa ceļam pārmidami vienu otru vārdu par jauno priekšnieku. Pēc brītiņa kurjērs aicina kabinetā sekretāri.

„Lū-ūdu, Paugura kungs! Viņa gandrīz dzied un palokās kā reveransā, mazliet paldama tā jau moderni īso kleitiņu.

„Vai jūs stenografējat?”

„Ak jūs tūlīt gribat diktēt? Jau pirmajā dienā?”

„Vai tas jūs pārsteidz? Nav uzasināts zīmulis?”

„Zīmulis ir, bet tas taču tik gaļaicīgi — vienmēr diktēt un diktēt, vai ne, Paugura kungs?”

„Es nediktēju vienmēr, jaunkundz...”

„Mans vārds ir Maija Magone vai Maimagonīte, kā dažreiz mani mīļi saukā...”

„Tātad rakstiet, Maijmaizītes jaunkundze: Kaulu miltu fabrikai Kurbadis.”

„Bet direktora kungs!...”

„Direktora kungs — nevajag, rakstiet vienkārši: Kaulu miltu fabrikai!”

Maimagonīte uzrauj deguntiņu. Viņa ir sašutusi par to „Maijmaizīti”.

Kad viņa iznāk no kabineta, Skrastīņa kundze jau nepacietībā svilst.

„Nu, kāds ir jaunais, kad tuvāk apskatās?”

„Kā dzīvs ezis etiķa mērcē! Fu!.. Bet gan es viņu...”

Šai brīdī direktors iznāk no savas istabas un lēni iet pa biroju uz virsrāmatveža pusi. Daži darbinieki pieceļas. Direktors pasmaida un pamāj:

„Sēdīet, sēdīet, darba laikā tādas ķīniešu ceremonijas gluži liekas!”

Direktors paskatās uz virsrāmatvedi, uz sekretāri, palūkojas pulksteni un, kā kaut ko jocīgu ieraudzījis, sminēdams aiziet atpakaļ.

„Nemaz tāds ezis etiķī nav!” ierunājas jaunākais grāmatvedis.

„Ko jūs zināt, tikai sievietes var spriest par vīriešiem!” sekretāri aizstāv Skrastīņa kundze.

„Par vīriešiem vispār varbūt, bet par priekšnieku taču var spriest arī vīrietis.”

„It kā tur būtu kāda starpība!”

„Jums nav, bet mums ir.”

Virsrāmatvedis paskatās pāri brīļļu stikliem un saka:

„Katru dienu kuļ tos pašus salmus...”

Skrastīņa kundze atsaucas:

„Nerūc, papuci, pate kādreiz bijī jauns!”

„Bet tik dulns gan ne...”

Tie ir virsrāmatveža gala vārdi. Pēc tiem viņš atkal nogrimst gada ceturksņa pārskatā, un viņa dēļ tagad pār biroju var nolīt sērs ar zilām liesmām, tā nav viņa darišana.

Pirmās dienas pāiet vienā mierā. Direktors bieži aicina pie sevis sekretāri, ir laipns, bet neizsakāmi lietīšķīgs. Un Maija Magone nezina, kā iesākt. Drošības dēļ viņa turpina paceltā deguntiņa politiku. — Kādreiz taču viņam apņiks! — viņa domā. Skrastīņa kundze nebeidz apjautāties:

„Vai vēl vienmēr ir ezis etiķī?”

„Joprojām!” skan atbilde.

Trešajā dienā, darba beigām tuvojoties, direktors vēlreiz aicina sekretāri.

„Sēdīeties, Magones jaunkundze!”

„Paldies, direktora kungs, diktējiet vien!”

„Nē, šodien pietīks! Es tāpat gribēju ar jums parunāties.”

— A—ha, etiķis sāk izgarot, un ezis pieglauz adatas; viņš sāk padoties! — iegavilējas Maimagonītes sirds.

„Sakiet, Magones jaunkundze, kā esat nodomājusi pavadīt šo vakaru?”

„Sevišķu nodomu nav. Varbūt aiziešu uz ķīnīti...”

„Ak tā, jums patīk kinoteātris?”

„Ja laba filma, tad patīk tīri labi.”

„Smaragda līgava esot laba filma. Vai esat to jau redzējusi?”

„Nē, vēl ne...”

Un te nu Maija Magones jaunkundze melo.

„Smaragda līgavu” rāda otro nedēļu, un viņa to ir redzējusi jau pirmajā dienā, bet ir taču tādi meli, kas pilnīgi nepieciešami; vismaz tādi ir, kas ļabi atalgojas! Un tiešām — direktors turpināja:

„Kā būtu, ja jūs šodien atnāktu pie manis?” Magones jaunkundze iesmejas un uzmet direktoram šķelmīgu skatu.

„Mēs jau varētu satīkties turpat pie ķīniņa?”

„Vai jums bailes atnākt pie manis dzīvoklī?”

„Nē, es nemaz tik bailīga neesmu! Un galu galā jūs taču man nekodīsīt, Paugura kungs?”

„Esiet pilnīgi bez bailēm, Maimagonīte! Tātad norunāts: tieši pus septiņos. Man patīk noteiktība uz minūti un feniņu.”

Šoreiz sekretāre iznāk no priekšnieka kabineta, smaidīdama savu agrāko uzvarētājas smaidu. Viņa nevar nociesties un pačūkst Skrastīņas kundzei:

„Viņš sāk jau tīties ap pirkstu!”

Un Skrastīņa kundze glaimīgi smaida. Kā lai nesmaida draudzenei un favorītei, kaut tai pašā smaidā jāaprok pārdoša cerība: vai tad man nevarētu laimēties kāds direktors? Vīrs taču sen apraudāts un aizmirsts...

Direktors vēl iesauc pie sevis virsrāmatvedi ar pārskatu, tad viņš aiziet, un kurjērs liksmi iesaucas:

„Viņš svīlpēja!”

Magones jaunkundze smaida. Viņai liekas, ka tā zina, kādēļ Pēteris Paugurs šodien svīlpē. — Pağaidiet, viņa domā, rīt es svīlpēšu skajāk par direktoru!

Tiesi pulksten sešos skan Pēterja Paugura dzīvokļa durvju zvans. Viņš ir viens pats mājās. Viņam nemaz nav pastāvīgas kalpones, tāpēc jāielaiž pašam. Un ielaidzams Jēkabu Grasi, viņš saka:

„Jūs tiesām esat ļoti akurāts grāmatvedis!”

„Jūs jau teicāt, direktora kungs, lai es pulksten sešos atnesu pārskatu?”

„Pareizi, bet pārskatu es varēju panemt pats, tas jau bija tikpat kā gatavs. Patiesībā es gribēju ar jums parunāties. Sēdieties te! Jūs taču viņu dzerāt, vai varbūt labāk konjaku?”

„Nē, labāk vīnu.”

„Tā jau es domāju, un tas nav labi!”

„Es pār mēru nekad nedzeru...”

„Virsrāmatvedim dažreiz vajag dzert arī vairāk un kautko stiprāku — tā, lai sajūk visi pārskati!”

„To es nesaprotu, direktora kungs!”

„Tā ir mana teorija. Pēc tādas dzeršanas virsrāmatvedis moka sirdsapziņas pārmetumi, viņš strādā kā dizelis, kamēr pēdējā ailīte saskaņota. Un nevien pats strādā, bet kā rūkdams lauva iet virsū visam bitojo personālam, un arī tie vairs nevar gurķoties. Jūsu birojā turpretim dažādas kundzītes un jaunkundzītes jums danco pa degunu. Jums nav autoritātes, mīlais virsrāmatvedī!”

Virsrāmatvedis smejas. — Savāds direktors, — viņš domā. Tādām jau var teikt arī kādu patiesu vārdu acīs! Viņš ielej abiem konjaku, uzsauc „prozit!” un saka:

„Manos ilgajos darba gados ir redzēti arī tādi direktori, kas paši grauj sava virsrāmatveža autoritāti. Un es viņiem neko daudz nepārmetu, ja lielāku prieku sirdij sagādā blonda sekretāres galviņa, nevis apskāpējais grāmatvedis ar greizi sagriezušos kaklasaiti!”

„Sirds ir laba lieta, bet prāts arī nav zemē metams. Ja nu ierīkojas tā, ka uz darba istabu iet līdzī prāts, bet sirds paliek dzīvoklī, tad, man šķiet, blondās galviņas nevarēs sajaukt ne virsrāmatu, ne kasi. Un tā pamēģināsim iekārtoties!”

Sai brīdī atkal skan durvju zvans.

„Pēc zvana spriežot, tur nāk ļoti pašapziņīgs cilvēks,” saka direktors. „Esiet tik laipni, ielaidiet viņu!”

Virsrāmatvedis iet ielaist, bet direktors atgāžas sēdekli un klusi smejas. Noklaudz durvis. Nācējs ielaists.

„Lūdzu, lūdzu!” Grasis runā. „Te ir tumšs, bet es tūlīt sameklēšu slēdzi. Tāt!”

„Graša kungs, jūs?” Pārsteigta sievietes balss.

„Vai, un tā jūs esat, Magones jaunkundzī!”

„Lūdzu, nāciet tik iekšā!” pretim panākzams, aicina direktors. „Svelki, Magones jaunkundze! Cik jums skaista cepurīte, nē, tiesām jums ir laba garša!”

„Nu tad, direktora kungs, tas pārskats ir kārtībā, un es atvadišos,” virsrāmatvedis meklē ērtāko atkāpšanās ceļu un domā: Skaties, šim vīram prāts iet līdzī direktora kabinetā un sirds veikli rīkojas pa dzīvokli. Galu galā — tie paši vēži, tikai citā kultī!

Bet direktors Paugurs domā citādi. Viņš, mīļi smaidīdams, saka:

„Graša kungs, es Magones jaunkundzei par uzcītīgu darbu piešķīra mazu prēmiju: kino biļeti uz Smaragda līgavas izrādi. Bet tā kā vienai viņai droši vien nepatiks tai burzmā iet, tad jūs kā labs darba biedrs un kavalieris varētu viņu pavadīt. Te jums būs divas biļetes!”

Varētu gandrīz teikt, ka Paugura priekšā stāv Lats ar savu sievu un abi pārvērtušies sāls stabos.

„Tā ir... tā ir...” stotās Magones jaunkundze.

„Jā, tā ir skaista filma!” apgalvo direktors.

„Nu, tad pasteigsimies, lai nenokavējam pēdējo seansu, Maimagonīt!” aicina virsrāmatvedis.

Viņš beidzot izpratis apstākļus un priecājas par šo audzināšanas stundu. Magones jaunkundze aizdrāžas, ne vārda neteikusi.

„Nekur es ar jums neiešu!” uz ielas viņa saka grāmatvedim.

„Ar varu man nav pavēlēts...”

„Un ja būtu?”

„Tad mēģinātu.”

„Jāsmejas par jums abiem!”

„Smieklī veicina sagremošanu, bet pareiza gremošana ir ilga mūža un dzīvotpriekša priekšnoteikums.”

„Gremojiet savas gudrības viens! Sveiki!”

„Uz redzēšanos rīt pulksten astoņos! Jaunais direktors mīl kārtību, noteiktību un disciplīnu.”

„Ezis etiķī!...”



**K**āds rītu būs laiks? — Šis jautājums eevišķi vasarā interesē katru, ir pilsētnieku, ir laucinieku, jo jāzina, kā iekārtoties ar darbiem, kā gērbties u. t. t. Meteoroloģiskais birojs kara apstākļu dēļ šīs ziņas mums vairs nesniedz, ne katram mājās ir barometrs. Bet kā tad laika maiņas uzzina? Atmosfēras spiedienam mainoties, barometrs šīs svārstības atzīmē uz skālas, dzīvnīki un augi to izrāda ar savu uzvešanos.

Vienkāršu un diezgan precīzu barometru mēs katrs varam pagatavot no egles cieкура. Kā zīmējumā redzams, gluži sausu egles ciekuru ar naglīnām piestiprinām pie dēlīša. Pie vienas no cieкура plāksnītēm, kas guļ līdztekus dēļa virsai, ar zīmoglaku piestiprinām tievu, vieglu 20—30 cm garu stieplīti. Gaisa mitrumam ceļoties, plāksnīte vairāk pieguļies ciekuram, un otrādi, stieples gals šīs svārstības parādīs uz skālas.

Bet arī barometrs mūs vairākkārt pievil. Daudz drošāki laika pareģi ir daži dzīvnīki un augi. Gaisa spiediena un mitruma maiņa ietekmē dzīvnīku ādu un elpojamos organus, un pēc viņu izturēšanās tad varam spriest par gaidāmo laiku. Kluss un silts vasaras vakars. Vai rītu nebūs lietus? — Nē, saules rietā mušīņas un daži kniņši jautri rotaļājas gaisā. Tie droši un jutīgi laika pareģi un dejo tikai uz labu laiku. Tāpat, ja vakarā liela rasa un no rīta migla nokrīt zemē — gaidāms labs laiks. Ja migla sakāpj gaisā — gaidāms lietus. Dūkdamas zemu lido mēslu vaboles, arī tās ir lieliskas laika pareģes. Viņas sajūt negaisa tuvošanos jau no 40—50 km attāluma un lido tikai uz labu laiku. Ja mēslu vaboles neredz — naktī vai uz rītu gaidāms lietus. Bet, ja arī lietainā pavakarē redzam tās lo dājos, tad droši zinām, ka pa nakti mākoņi izklidīs un rītā būs labs laiks. Šiem dzīvajiem barometriem var uzticēties daudz drošāk nekā fiziķu izgudrotam rīkam.

Dzeltenā akācija šodien sevišķi stipri smaržo un atdala daudz saldenā nektara, tā kā sētin nosēta bitēm un dažādiem kukaiņiem — droša zīme, ka drīzumā būs lietus. Dzeltenā akācija pareģo lietu 15—20 stundas uz priekšu. Uz jauku laiku pie viņas dzeltenajiem ziediem neredzam bites un citus kukaiņus, — ziedīņi nektaru neatdala, un bitēm tur nav ko darīt.

Uz slapju un aukstu laiku kurmis dārzā izmet augstas kauzdes un sliekas pa nakti lien no zemes ārā.

Tuvojoties negaisam, putnu dziesmas aplūst, bezdelīgas lido zemu un stipri čivina, bet īsi pirms vētras paslēpjas. Uz zemu lidojumu bezdelīgas spiež ēstgrība, jo arī viņu galvenā barība, mušīņas un dažādi kniņši, gaisa spiedienam pazeminoties, lido zemu. Jo labāks laiks gaidāms, jo augstāk lidinās bezdelīgas.

Mēness naktis un jauku laiku var sagaidīt, ja kaķu koncerti kļūst pārāk skaļi — bet uz lietu kaķi daudz laizās. Tāpat nelāga laiks gaidāms, ja zvirbuļu bars salasās kādā krūmā vai žagaru gubā un neganti strīdās savā starpā.

Droši laika pareģi ir zirnekļi. Jo čaklāk no rītiem tie strādā aužot savu tīklu un garākus veļk pavedienus, bet pēc tam nosēstas netālu un ērti izstiepj priekškājas — jo labāks un pastāvīgāks laiks sagaidāms. Sliktu laiku gaidot, zirneklis veļk īsus pavedienus vai nemaz nestrādā, bet, negaisam tuvojoties, pats saplēš savus tīklus un noslēpjas.

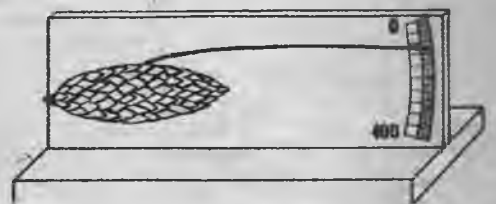
Viens no labākiem laika pareģiem ir zaļā vārde. Daudzi dabas mīļotāji to tur kopā ar dēlēm savos akvārijos vai stikla traukos kā dzīvu barometru.

Lielāku trauku piepilda ar ūdeni, ieliek dažus ūdens augus un sūnu un novieto slīpas mazas kāpnītes. Sagaidot labu laiku, vārdes sēdēs uz kāpnītēm virs ūdens un lūkos noķert kādu no traukā novietotajām mušām (trauku apsien ar šķidru drēbīti), sliktu laiku sagaidot, tā mierīgi gulēs trauka dibenā, bet negaisam tuvojoties, palidīs zem sūnām vai nemierīgi daudzīsies gar trauka sienām. Arī dēles uz labu laiku rāpjas pa trauka sienām uz augšu, bet uz sliktu laiku nekustīgi gul trauka dibenā.

Arī cilvēks paredz sliktā laika tuvošanos: tad tas jūtas noguris, snaudelīgs, vecais reumatisms lauzā kājas, sāp vecas, sen sadzijušas rētas.

P. Retelis.

No sausa egles cieкура un tievas stieplītes izveidots barometrs.





# SPARĪGAIS „MAZGABALS” — GRANĀTMETEJS



Viss sagatavots. Tikai pavēli — un granāta lidos pēc granātas.

ff-PK. Mazs ciniņš gāj lielu vezumu, saka ļaudis. Sevišķi to var attiecināt uz granātmētēju — šo uguns rīku, ko pretēji lielgabalam varētu saukt par mazgabalu. Protams, ir dažādu kalibru granātmētēji, un dažam šāviņam spārni piedod īstas gaisa torpēdas izskatu. Tāpat ir visāda jutīguma degļi. Bet šaušanas princips paliek vecais — pa vienu to pašu galu lādēt un šaut.

Daikārt filmētā nedēļas apskatā redzam, kā apkalpe ielaiž stobrā šāviņu un tad noliecas. Seko šāviens, apkalpe atkal ceļas, atkal klūp un tā bez gala. Kas nezina, tas jautās — kāpēc? Lieta vienkārša — apkalpei jāvairās no gaisa spiediena, kas atstās ap stobra galu šāvienu brīdī.

Ar attiecīgu veiklību ar granātmētēju var sasniegt lielu uguns ātrumu. Pēc ko-

mandas „Skrejuguni!” cita pēc citas aizlido piecas granātas. Tas notiek tik ātri, ka pēdējā granāta jau atstājusi stobru, iekāms pirmā sasniegusi mērķi. Viss gaisas tad spāc un vārzguļo, līdz beidzot nodun zeme un augstu uzšaujas melni stabi. Šis uguns ātrums kļūst netikams, ja gadās hūt starp tādas skrejuguns sprādzienu fontāniem. Sevišķi mazie kājnieku granātmētēji spēj nobērt īstu šķēpeļu lietu, izkaisot neskaitāmas sīkas šķembas, no kuņģam lielākās šķel balķus, bet mazākās kaņavīra mētelī saurbjas kā asu putrajumu sauja.

Purvā granāta sprāgst ar doboju troksni, gaisā uzlido zari, saknes un zemes pikas, bet tālu visapkārt izšļakst dūņas. Bunkura griestiem uzkrītot, sprādziens ir daudz spalgāks. Tad granāta rauj gaisā skabargainus balķu galus.

Smagais granātmētējs ir krietns atbalsts arī uzbrukuma laikā.

Tā ir jau desmitā granāta, kas īsā laikā atstāj vieglā granātmētēja stobru.

Puišiem ir liels prieks ar tālskati sameklēt kādā žaģaru kaudzē paslēptu boļševiku bunkuru un to uzrakņāt ar granātu seriju Novērotājs pa telefonu korigē uguni, un vīri citu pēc cita laiž šāviņus stobrā. Spākdamas granātas traucas prom.

Mazs ciniņš gāj lielu vezumu — šoreiz mazais, svelpjošais daikts met gaisā veselu zemju vezumu. Granātmētēju varētu saukt arī par ierakumu pašpuiku, jo tas arvien sagādā kādu nepatīkamu pārsteigumu ienaidniekam. Laiku klusējis, tas pēkšņi sāk runāt, un tad klājas plāni dažam labam boļševikam, kas domājis netraucēti pagozēties saulē bunkura priekšā. Daudz nedarbu var pastrādāt šis „mazgabals”, un tādēļ dažs labs noliecies, viņa šņācošo „sveicienu” gaisā sadzirdējis.

ff-Kaņa zipotājs Dzintars Sodums.



# Daugmales novada rakstnieki



A. Pumpurs.

Daugmales novads ietilpst otrā Daugavas krastā, kur ir Ziemeļdaugava. Tās iedzīvotāji sākot no Plavīnām un aizejot līdz pat Rīgas pievārtī. Tā kā Daugmale ir pašā Latvijas vidū un kaimiņos ir pierīcīti novadi, se ar to ļoti seniem laikiem krustojusās dažādas ietekmes. Pati Daugava, mūsos laikos būdama svarīgs satiksmes, tirdzniecības un kara ceļš, savas kārti padzīcina ārējo ietekmju straumi.

Jaunajos laikos Rīgas Daugavpils dzelzceļam ar viņu ļoti nozīmīgu. Tas paātrināja novada saskari ar jaunajām idejām, tiklab pozitīvām kā negatīvām. Tā tas bija tautiskās atmodas draudzība, jaunās strāvas laidi, kā arī vēlāk.

Tautiskā ziņā šis novads, protams, nav tik spējīgs, kā daži citi, lūdzies raksturīgs ar savu atsaucību idejiskiem strāvojumiem un ar tieksmi elūkoties raibās dzīves būtiskajās dzelmēs, izprast cilvēku viņa dažādajos stāvokļos.

No Daugmales cēlies Andrejs Pumpurs (1841.—1902.), pirmais mūsu ievērojamais liriskais, kas jau pilnīgi apzinīgi gribēja būt tautisks, latvisks, ne tikai savās idejās, bet arī dzejas formā. Kā Pumpurs pats apraksta, viņa dzimtajā Lieljumpravas pagastā bijusi bagāta latviešu folkloras pasaule, ko viņš turpmāk sekmīgi izmantoja. Savu kaimiņu dzejnieks sasniedz eposā „Lāčplēsis”, kur apvienoti sen: nostāsti ar jaunlatvietības idejām.

Jaunās strāvas vienpusības, īpaši marksisms, savu pretinieku atrada Jāņa Purāpuķes (1864.—1902., dzim. Birzgalē) personā. Būdams pats kalpa ļaunu dēls, bet neatlaidīgi sirdamīls uz augšu, viņš nostājās pretī visiem neaicinātiem cilvēces aplaimotājiem. Tā radās viņa „Jaunā strāva”, „Pasaules lāpītājs”, „Mūsu modernās jaunavas”. Tiklab mākslās, kā arī pozitīvo ideju ziņā vērtīgākais viņa „Savs kaktiņš, savs stūrītis zemes”. Te izpaužas latvieša sīkstā pieķeršanās savai zemei un zemnieka dzelzainā izturība.

Līdzās Purāpuķem mināms Juris Kosa (dzim. 1878. g., tai pašā Birzgaies pag.). Arī viņa stāstos redzam zemnieku pasauli, arī viņš ir kalpa dēls. Bez vairākiem citiem darbiem, gan apcerējumiem, gan stāstiem, jo sevišķi piemināms viņa ļoti ievērojamais darbs „Latviskā dievziņa” (1940.).

Plavīnas ir Kārļa Štrāls dzimtene (dzim. 1880. g.). Viņa plašākais darbs ir vairāksējumu romāns „Karš”, kur daļa viņa paša piedzīvojumu pirmajā pasaules karā. Bet ne mazāk pievilcīgi Štrāls mazākie stāsti un liriskā dzeja. Autora darbos izpaužas dziļu sāpju smeldze.

Pie Daugmales rakstniekiem pieder Valdis (Voldemārs Zālītis, 1865.—1934.). Viņa „Staburaga bēmos” skaisti tēloti Daugavas krasti, jo sevišķi Staburaga apkārtnē. Daba un cilvēka sirds atbalsojas viņa liriskā. Idejas pārcilātās lielajā dzejojumā „Juris Brasa”.

Daugmales novada dzīvi, jo sevišķi Plavīnu cilvēkus, skatāmi rādītos savos darbos Emīlija Prūsa (dzim. 1878. g.). Vispār ievērojama nozīme bijusi viņas leģitiskajiem stāstiem un apcerējumiem, kas sekmētoši abu tautu tuvināšanos.

Aizkrauklē dzimis Richards Tomsons (1834.—1884.), tautiskās atmodas laika lielais ideālists un sabiedriskais darbinieks. Viņam sava nozīme arī rakstniecībā, jo starp citu tas devis trīs lugas.

No Ikšķiles cēlies Diženajo Bernhards (1864.—1933.). Šis apdāvinātais cilvēks daudz rakstījis, vēl vairāk tulkojis. Diemžēl, viņa mūža otro pusi saposīja alkohols.

Daugmalietis bija veiklais un labsirdīgais humorists, arī teātra darbinieks Ludvigs Santeklers (īstajā vārdā Mārtiņš Gailis, dzim. 1869. g., mir. 1941.).

No jaunajiem jau ļoti pazīstams Pēteris Aigars (dzim. 1904. g. Dolē), kam sekmes tiklab liriskajā dzejā, kā arī stāstniecībā.

Tā redzam, ka Daugmales novads, kas platības ziņā neaizņem pat pusapriņķi, devis ievērojamus darbiniekus mūsu rakstu druviā, starp citu tuvinādams latviešu ciltis Daugavas abos krastos.



Em. Prūsa.



R. Tomsons



M. Gailis (Santeklers)



J. Purāpuķe.



P. Aigars.



V. Zālītis (Valdis).



Diženajo Bernhards.



J. Kosa.



K. Štrāls.

# TĀ SAIMNIEKOJĀ BOLŠEVIKI

NO IZSTĀDBS „NĀKOTNEI PRETĪM” RĪGAS PILSĒTAS MĀKSLAS MŪZEJĀ.

Tā bija negēriņākā komēdija, kāda jebkad risinājies mūsu zemē un kas latviešu tautai izvērtās par moku un esīņu pilnu tragēdiju. Ar bruņotu varu, iepriekš noslepkavojot un aizvedot daudzus mūsu robežsargus, tie ielauzās Latvijas teritorijā, bet tai pašā laikā liekulīgi solījās it kā neiejaukties Latvijas iekšējās darīšanās un respektēt valsts iekārtu. Ar padomjarmiešu durkļu un tanku lielgabalu draudiem, ar Maskavas lielinkvizitora un slepkavīgo prāvu inscenētāja Višinska „svētību” sastādījās jaunā latviešu valdība, kuras iekšlietu ministrs Vilis Lācis jau pirmajā radiorunā solīja „privātipašuma, personas un dzīvokļa neaizkaramību”. Īstenībā šis iekšlietu ministrs, tāpat kā pārējie šīs valdības vīri, ar nevarīgo Kirchenšteinu un blazēto Pēteri Blauu priekšgalā, kas izstādē redzami, padevīgi smaidot, blakus Višinskim, bija tikai lelle šī čekas režisora rokās. Un kaut arī visi apzinīgie latvieši, kas iepazīnuši bolševiku dabu 1919. gadā vai tikai no retām laikrakstu ziņām sekojuši viņu paņēmieniem padomijā, šais solījumos saskaņoja nirdzīgus zaimus, liekulīgā spēle tomēr nebeidzās. Izgriezumi no bolševiku varas gada laikrakstiem — ko viņi solīja un kā to pildīja — spilgti rāda bolševiku nepārtraukto melu un liekulības taktiku mūsu zemē.

Kompartijas oficiozs „Cīņa” 1940. g. 29. jūnijā mierina: „Kas attiecas uz rūpnieku bailēm, tad tās nav pamatotas. Nekādas konfiskācijas un nacionālizācijas nenotiks.” Vēl 13. jūlijā šis pats laikraksts raksta: „Nav iemesla bažīties par saviem īpašumiem,” bet jau 23. jūlijā, t. i. pēc desmit dienām avīzes priekšpusē grezno treknis paziņojums, ka pieņemts „Dekrēts par banku un lielo uzņēmumu nacionālizāciju”, un vēl pēc trim dienām — „Nacionālizējamo objektu saraksts sastādīts”. Pēc šī dekrēta nacionālizēja visus kaut cik ievērojamus rūpniecības uzņēmumus un bankas ar visiem tajās deponētiem noguldījumiem, kaut arī tie bija mazo krājēju — strādnieku, amatnieku un mazmājiņu mūža ietaupījumi vecuma dienām. Blakus šiem reāliem darbiem kā izsmiekls skan „Jaunāko Zīpu” 1940. gada 25. jūnija raksts, ka „jāatbalsta sīkie uzņēmumi, amatnieki, zvejnieki, lauku un pilsētu mazmājiņi”.

Lai gan jau pēc pirmajiem nacionālizācijas dekrētiem bolševiki savu liekulīgo masku bija nometuši, tie tomēr nekautrējās līdzīgu melu spēli turpināt ar citām ie-

dzīvotāju šķirām. „Padomju Latvija” 1940. g. 16. augustā raksta: „Jauzver, ka valdība atbalstīs ikvienu godīgu tirgotāju, tāpēc viņiem jāturpina savs darbs.” Bet jau pēc mēneša, 29. septembrī, „Cīņā” lasāms „Dekrēts par tirdzniecības uzņēmumu nacionālizāciju”. Pēc šī dekrēta daudziem tūkstošiem tirgotāju atņēma viņu veikalus ar visām precēm miljoniem latu vērtībā, naudu un tekošiem rēķiniem, bet veikalu parādi un nodokļi bija jāsamaksā pašiem tirgotājiem. Ar kādiem līdzekļiem? — to neviens neprasiņa. Tāds pat liktenis piemē-



Daudzu paaudžu iekoptās Latvijas druvas ar glitajām dārzos slīgstošajām mājām pārvērst nolaistos kolchozos, kur darbā verdzinātie zemnieki tikko iegūst sev iztiku, — tāds bija bolševiku melīgās politikas gala mērķis.



lēja arī visus sīkrūpniekus un lielāko daļu amatniecības uzņēmumu, kuņiem vēl nesen bija solīts pat valdības atbalsts. Tos nacionālizēja vai spaidu kārtā iekļāva dažādos kombinātos un arteļos.

Visilgāk šī melu un liekulības spēle turpinājās ar zemniekiem. 1940. gada 6. jūlijā „Jaunākās Zīpās” patētiski deklarēts: „Nekādā ziņā nedrīkst atņemt darba zemniecības zemi, lopus, inventāru vai kaut kā citādi ierobežot viņas tiesības. Nedrīkst zemniekiem uzspiest kolektīvizāciju pret viņu gribu.” Pāris nedēļas vēlāk, 23. jūlijā, „Cīņa” trekniem burtiem ziņo: „Saeima pasludina visu zemi ar tās bagātībām, mežiem, ezeriem un upēm par visas tautas resp. valsts īpašumu.” Kolchozu vārdu tomēr neviens vēl nedrīkst minēt, jo nākošajiem kolchoziem vispirms jāpiesaista vajadzīgās darba rokas, bet šis vārds katra latvieša ausīs skan kā izsmiekls. Tādēļ „Jaunākās Zīnas” 3. augustā raksta: „Valdība un ko-

munistiskā partija pret kolchoziem.” Tikmēr trieciena tempā rit „agrārā reforma”, atšķeļot no lielākām saimniecībām pa 10 ha zemes gabalus un piešķirot tos bezzemniekiem. Tie tad arī domāti kā nākošie kolchoznieki. Kad ziemā „agrārreforma” pabeigta un pēc jaunā pāšu likuma laucniekiem vairs nav iespējams savu zemi atstāt, „Cīņa” 1941. gada 17. jūnijā leņņi ziņo, ka nodibināts „Staļina vārdā pirmais lauksaimniecības arteļis Padomju Latvijā”, un „Brīvais Zemnieks” 22. jūnijā sniedz aprakstu, kā izskatās „pirmajā Padomju Latvijas kolchozā”. Bet tad jau sākās kaņš un Lielvācijas kaņaviņu ieroči bolševiku kolektīvizēšanas un latviešu tautas galīgās iznīcināšanas plāniem pārvilka svītru uz visiem laikiem. Tomēr bolševiku vienā varas gadā nodarītie postījumi lauksaimniecībā ir tik lieli, ka tie sajūtami vēl tagad.

Ar paveikto „agrārreformu” 38.000 saimniecību samazināja līdz 30 ha, bet vairāk nekā 10.000 saimniecību likvidēja. 2978 ēkas laukos nopostīja galīgi, bet 1073 — pa daļai. Prom bēgot bolševiki aizveda vai nokāva 10.000 zirgu, 2600 liellopu un 3800 citu mājlopu. Ceļš uz kolchozu nabadzību jau pēc viena gada spilgti iezīmējās arī lauku ražībā. No agrākos gados auglīgajiem Latvijas laukiem 1941. gadā (salīdzinot ar 1935.—1939. g.) ievāca mazāk: rudzu par 45.000 t, kviešu — 25.000 t, miežu — 57.000 t, cukurbiešu 87.000 t un lopbarības par 500.000 tonnām.

Vēl daudz lielāki šie bolševiku viena gada postījumi ir citās Latvijas saimniecības nozarēs, Rūpniekus, tirgotājus, namsaimniekus un visus naudas krājējus bolševiki padarīja nabagus. Devalvējot latu un pēkšņi aizliedzot tā apgrozību, iedzīvotāju kabatās palika nederīgi 50 milj. latu vai 20 proc. visas naudas emisijas. Uzņēmumiem un iedzīvotājiem atņēma vērtspapirus par 880 milj. latu. Krājēju noguldījumus bankās un krājkasēs iznīcināja par 30 milj. latu. No Latvijas uzņēmumiem izņēma 250 milj. latu. Bankās nolaupīja un aizveda uz Maskavu: zeltu par 9.856.000 latu, sudrabu par 11.257.000 latu un sīknaudu par 6,5 milj. latu. Bez tam Latvijas iedzīvotājus piespieda parakstīties bolševiku iekšējam aizņēmumam par 110 milj. latu. Ja šeit pieskaita vēl bolševiku iznīcinātos 328 tiļtus, 11.000 pilnīgi vai pa daļai sagrautās ēkas, aizvestos 572 vagonus, 126 lokomotīves, 36 kuģus un 2287 automašīnas, tad bolševiku viena gada saimniekošanas bilance sniedz gandrīz neapreķināmos skaitļos.



# UNTUMAINĀ JŪRA

Liela nesaprašana pagājušā rudenī bija zivju savākšanas vietām, kādēļ Rīgas jūras līča zvejnieki nodod tik maz zivju, bet vēl lielāka nesaprašana bija pašiem zvejniekiem, jo visos agrāk zināmos zivju ceļos, kur zivis gāja bariem, tagad tiem bija jāveik laivā pustukši tīkli. Mūsu jaunāko zvejnieku ostu būvētājiem „galvas sāpes” rada apstākļi, ka pēc pēdējām tehnikas prasībām projektētās ostas aizsērē neatļaujami ātri. Baltijas jūras pāris ostās aizsērējumi nepilna gada laikā bijuši pat tik lieli, ka satikemi tur uz laiku vajadzējis pārtraukt. Šie un daudzi citi konstatētie piemēri liecina, ka Baltijas jūra, ko tālbraucēji jūrmieki dēvē par diķi, un Rīgas jūras līcis, kas jau pēc sava ģeogrāfiskā stāvokļa ir līdzīgs gandrīz slēgtai bļodai, vēl ne tuvu nav izpētīti un spēki, kas tur valda, vienmēr var sagādāt necerētus pārsteigumus. Dažādie apstākļi jūrā, kā ūdens līmenis, straumes, blīvums un temperatūra nerimstot mainās un iepriekš grūti, pat neiespējami atminēt, kādi šie apstākļi būs pēc zināma laika.

Tādēļ ūdens ceļu un ostu departaments savās piekrastes hidroloģiskās stacijās nepārtraukti atzīmē ūdens līmeņus un seko to izmaiņām; vairākas reizes gadā veic braucienus jūrā, lai noņemtu ūdens parau-

gus un atzīmētu temperatūru dažādos dziļumos; īpašus pētījumus, kas evarīgi sevišķi zvejniekiem, veic arī zvejniecības daļa. Visi šie pētījumi ļoti svarīgi ne tikai civilām iestādēm un zvejniekiem, bet tiem mīlīga nozīme arī modernajā jūras kara.

Vienā no šādiem jūras pētīšanas braucieniem bija izdevība piedalīties arī preses pārstāvjiem. Mūsu ekspedīcijas kuģis nav būvēts tālējūras ceļiem, tomēr zināmu viļņojumu tas spēj paņemt. Kad mūsu ekatam aiz Daugavgrīvas bākas atveras jūras klajums un baltās viļņu galotnītes jau iezīmē robežu, kur Daugavas straumi sāk pārvarēt jūras līča viļņojums, mazāk piecēdzējušie pasažieri ziedo dusmīgajam Neptunam gan naudas gabalus, gan citus priekšmetus, lai brauciens būtu patikams. Sākums arī šķiet pilnīgi labs: jūra viļņo rāmi, un pētnieku grupas estrādē veiksmīgi, noņemot ūdens paraugus dažādos dziļumos.

„Rīgas jūras līcis,” paskaidro viens no ekspedīcijas vadītājiem, „ir visuntumainākais ūdens baseins, jo šeit 3 lielās un daudzās mazākās upes iepludina ļoti daudz saldūdens, bet tai pašā laikā pa šaurumiem var ieplūst arī daudz jūras ūdens. Blīvumu starpība starp sāļo jūras un upju saldūdeni rada grūti nosakāmas straumes



Baloms — aparāts jūras ūdens paraugu ņemšanai — sagatavots nolaišanai dziļumā



Zvejniecības pētījumu un izmēģinājumu stacijas laboratorijā ķīmiķi noskaidro ne tikai jūras ūdens sastāvu, bet analizē arī mūsu galvenās jūras zivis — reņģes un mencas. Šie pētījumu rezultāti sniedz almu par jūras dzīvības un nedzīvās dabas kopsakarību.

Kad aparāts ar ūdens paraugu no jūras izvilks (pa kreisi), vispirms jānolasa un jāatzīmē ūdens temperatūra. Tikmēr cits darbinieks sagatavo plejauamās ķīmiskās lietas, kas ūdens sastāvu uztur nemainīgu.

un citas pārmaiņas. Smagākais jūras ūdens upju grīvās pa apakšu plūst pret straumi, radot sanesumus vai izskalojumus. Daugavā, piemēram, sāļš jūras apakšstraume plūst pat garām Rīgai un pa Lielupi assniedz pat Jelgavu. No ūdens blīvuma resp. sāļuma pakāpes atkarīgas arī zivju uzturēšanās vietas, jo jūras zivis nemīl saldūdeni, bet upju zivis — sāļo. Sekojot pārgrozībām zivju norvežā, zvejniecības un zivkopības daļa nemītīgi pēta jūras straumju, sāļuma un temperatūras maiņas, lai šai kopsakarībā noteiktu istas iemeslus vājām norvežām.

Rāmi sāktais brauciens pēcpusdienā pārvērtas istās sūpolēs, jo vējš saasnie dz jau T baltu stiprumu. Plīstošo viļņu galotnes noklāja aizkalo visus nepiesietos priekšmetus, jūras pēlītāji estrādē, turoties pie ratiņiem, bet visi, kas ziedoja Neptunam, pazuduši kajītēs. Tuvākajā ostā jānogaida vētras rīšanās, tad brauciens turpinās un Rīgā analizēšanai laboratorijā, varam pārvest simtiem jūras ūdens paraugu. J. M.

Gojo distanču skrējējs V. Lilje uzvarēja 1500 metru sacensībā.



## PĀRSTEIGUMI SKREJCELIŅĀ

Vieglatlētikā parasti mazāk gadās pārsteigumi nekā citos sporta veidos. Par to, ka 100 un 200 metru distancēs uzvarēs I. Gailis un neviens cits, nešaubījās ne Jēcis, ne Pēcis, jo viņš patlaban ir mūsu ātrākais sprinteris, kam ir visi dotumi būt vēl ātrākam. Jau pagājušā sezonā viņš viegli spēja veikt 100 metrus 11 sekundēs. Ja Gailis arī šoreiz spēja uzrādīt tādu pašu laiku atmiēkšētā skrejceļiņā un lietū, tad tas liecina, ka viņš ir teicamā formā. To pierāda arī viņa uzvaras 400 metros, labos laika apstākļos — 52 sekundēs un piedevām arī vēl izcīnītais Rīgas meistara tituls 400 metru barjerskrējiņā. Pārsteigums nebija arī A. Jamonta uzvara 800 metros diezgan labā laikā — 2.01,4, tāpat kā V. Vitola uzvara 5000 metros 15 min. 35,2 sek. un U. Sponberga drošā pirmā vieta 110 metru barjerskrējiņā lieliskā laikā — 16,5 sek., kas ir šīs sezonas labākie sasniegumi.

E. Jākobsonam nenācās grūti nodrošināt sev divus meistara titulus: lodes grūšanā ar 14,20 m un diska mešanā ar starptautiskā mēroga sasniegumu — 44,65 m. Veseļa mešana rekordists B. Selga, arvien noteik-

tak tuvojoties 50 metru līnijai, jau samērā viegli realizēja 47,63 m. Kārslēkšanā nepārspēts palika rekordists E. Vesmanis ar labu sasniegumu 3,70 m. Šķēpa mešana meistars un rekordists J. Stendzenieks guva uzvaru ar savām spējām visai mērenu sasniegumu — 64,11 m, jo vēl arvien nav pilnīgi atguvis savu īsto formu kājas savainojuma dēļ. Piezīmējams tomēr, ka J. Stendzenieka šās sezonas sākumā veikto jauna Latvijas rekorda sasniegumu 70,80 m līdz šim vēl neviens cits Eiropā nav pārsniedzis. Otru šās sezonas labāko sasniegumu Eiropā realizējis zviedrs Pētersens starptautiskās sacīkstēs Stokholmā ar rezultātu 70,67 m. Trešo labāko šā gada sasniegumu guvis arī zviedrs — Sjostrens ar rezultātu 70,20 m, bet somis Nikanens, kam pieder pasaules rekords 78,70 m, pagaidām ar 69,06 m atzīmi nāk tikai 4. vietā. Nule kā notikušajās Lielvācijas meistarsacīkstēs uzvarējis Štrake (Stracke) ar vēl mērenāku rezultātu — 63,35 m nekā Stendzeniekam. Tai pašā reizē sakāms, ka arī 100 metrus Lielvācijas meistarsacīkstēs, kur iztrūka daudzi labākie vācu vieglatlēti, jo tie atrodas frontē, triju pirmo vietu ieguvēji spēja realizēt tikai 11,2 sekundes.

Lēkšanas sacensībās neizdevīgie laika apstākļi Rīgas meistarsacīkstēs kavēja sportistus uzrādīt labākus rezultātus. Augstlēkšanā pirmo triju vietu ieguvēji, ar pirmo Rīgas meistaru E. Mackaiti priekšgalā, realizēja 1,75 m augstumu. E. Mackaitis, uzvarot arī piecīņā, kur ietilpa desmitcipas pirmās dienas sacensības, sasniegta 3121 punkta atzīmi, kas ir jau ievērojams progress, salīdzinot ar viņa varējumu 1940. g. sezonā — 2878 p. Otrs mūsu labākais piecīņas vīrs desmitcipas meistars K. Liepiņš ierindojās 2. vietā ar 2975 p., bet uzvarēja tāllēkšanā, realizējot 6,56 m. Trīssoļu lēkšanā uzvarēja Spincis ar rezultātu 13,14 m, veicot ar Šķipīti arī 1,75 m augstlēkšanā.

Vishelāko pārsteigumu sagādāja 37 gadus vecais M. Lilje 1500 m skrējiņa finišā „Arī man pašam šī uzvara nāca kā pārsteigums, un vēl jo lielāks pārsteigums bija neģaidīti labais laiks — 4 minūtes 9,4 sekundes,” smaidot atzīstas pats šā pārsteiguma sagādātājs.

Ista sensācija sacīkstēs bija 20.000 m soļošanas sacensība. Tās enerģiskais P. Zeltiņš, kas progresē no sacīkstes uz sacīksti, veica lieliskā pasaules rekorda tempā. A. Krūkliņš, kas pagājušā vasarā ar sasniegumu 21.39,9 sasniedza jaunu Latvijas rekordu, šoreiz palika tālu aiz straujā Latgales meistara, kas 5000 m veica 22.55,0 un 10.000 m — 46.26,0, bet 15.000 m — 1.10.15,0. Zeltiņa uzrādītais starplaiks 15.000 m ir par 28 sek. labāks sasniegums nekā J. Dāliņa 1931. gadā veiktais Latvijas rekords speciāli šai distancē. Pēdējais 5000 m Zeltiņš soļoja jau stipri saguris, veicot distanci tomēr teicamā laikā 1.35.33,0. Rīgas meistara godā nāca A. Krūkliņš ar sasniegumu 1.39.26,6, jo Zeltiņš soļoja ārpus konkurences.

Sacīkstēs sievietes labākos sasniegumus tuvu Latvijas rekorda atzīmēm realizēja V. Koluža, aizlidinot disku 36,37 m tālumā, un M. Timma, veicot augstlēkšanā 1,48 m. Timmas mēģinājums pārspēt Z. Krosei piederošo Latvijas rekorda atzīmi 1,50 m gan šoreiz neizdevās, bet tas droši vien notiks kādā no nākošajām sacīkstēm.

A. M.

20.000 metru soļošanas sacensībā pārlicenoši pārākais bija enerģiskais P. Zeltiņš.

100 metru skrējiņā ātrākais bija I. Gailis.

V. Koluža diska mešanā sasniedza 36,37 m.



# Mīla vai karjera

S tarp šim divām liesmām sadeg daudzas sirdis. Mīla un karjera saduroties bieži rada preišķības, un, lai tās novērstu, viena vai otra jāpūrē.

Atteikties jau esot skaisti, bet tas jādarā ļoti apdomīgi, lai nekļūditos. Pilnvērtīgāk tomēr ir iegūt nekā atteikties.

Dienvidos mīla kvēl spēcīgāk. Ja Donavas pavrsaris sakausējis kādas sirdis, tad

tās liktenīgi saistītas uz visu mūžu. Šādu mīlu nevar izšķirt nekādas likstas un pārpratumi, — pat karjera ne.

Ēriha Engela skaistā Vines filma „Vasaras mīla” rāda kādas jaunas aktrises sarežģītās tekas starp mīlu un karjeru.

Sākumā skaistā aktrise Renāte domā, ka viņas mīla, kas sākusies zem Itālijas saulainajām debesīm, var būt par šķērsli tās ska-



Skaistajā Ēriha Engela Vines filmā „Vasaras mīla” jauno, apdāvināto skatuves mākslinieci Renāti tēlo Vinnija Markuse. Viņa palikusi atmiņā ar savu pārliecinošo Konstances tēlojumu filmā par Mocartu.

Filmā „Vasaras mīla” rāda mīlu, kas, iesākusies saulainajā Itālijā, paliek tāda vienmēr. Renāte — Vinnija Markuse ar savu partneri Franci.



tuves karjerai. Vēlāk šī Renātes iedoma izrādās nepareiza. Maldīgs bijis uzskats, ka karjēras dēļ jāatteicas no mīlas. Arī mīlas dēļ no karjēras nav jāatteicas.

Uz skatuves mākslas mecenāta, lielā donzuaņa, spēcīgās neveiksmes divas sirdis nodibina savu mūža lielo laimi.

Skaistajā Donavas zemē mīla ir viegla, brīva no smagām problēmām, bet tomēr nopietna.

Filmā daudz skaistuma ar maziem jautriem un komiskiem epizodiem. A. R.

## RADIOFONA PROGRAMMA

### SVĒTDIEN, 1. AUGUSTĀ.

5.00 Vācu kaŗ. 6.30 Ziņas latv. v. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Svētdienas ritā. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland”). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literātūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. konc. 11.30 Politiskā raidāmā. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas koncerts. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland”). 14.30 Slinkais dēls. Ilzes Priedes raidāmluga bērniem. 15.00 Latviesu mūzika un literātūra. J. Niedra (dziesmas), A. Žilinskis (klav.), rad. koris un orķ., L. Bērziņa (dekl.). (Z. Lazdas dzejoļi.) 16.00 Pasts kaŗavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Pasts kaŗavīriem (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Ziņas no kaŗalauka. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviesu kaŗavīru pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15 Tikai stundas ceturtdaļu. 21.00 Ziņas latv. v. 21.15 Tikai stundas ceturtdaļu. 22.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

### PIRMDIEN, 2. AUGUSTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. V. Vilks-Večeroka (dziesmas) un E. Eiche (vijole). 15.30 Mūzika. 16.00 Mazais orķ. Fr. Didericha (Diederich) vadībā, deju kap. u. c. 17.15 Pēcpusdienas mūzika. F. Viksne un deju kap. 18.30 Vācu kaŗ. pusstunda. 19.00 Priekšasījumu cikls: Mūsu kaŗaspēks. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katam tīk (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Sirdij sveša, A. Atara raidāmluga pēc Tīrzmālietes stāsta. 21.15 (as katram tīk (no Berlīnes). 22.15 Sporta ziņas fronteī v. v. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.30 Kamermūzika. 23.15 u mūzika (no Kēnigsbergas).

### OTRDIEN, 3. AUGUSTĀ.

8.00 Latviesu mūzika. Viru sekstets un skaŗu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Mušu ķēniņš, J. Raiņa pasaka bērniem. 14.30 Latviesu mūzikā un literātūrā. A. Dzirkale-Cenne (klav.) un Zelma Salīņa (dekl.). (Ā. Ersa stāsts.) 15.30 Mūzika. 16.00 Rita Eriņa (dziesmas) un rad. deju kap. 17.15 Mandoliņu orķ. K. Viksnas vadībā, humors latv. valodā un skaŗu plates. 18.30 Vācu kaŗ. stunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 Tautiskais koncerts. M. Vintere un rad. orķ. Fr. Didericha (Diederich) vadībā. 21.15 Bēģšana no seraiļa. V. A. Mocarta (Mozart) operas fragmenti. 0.15 Latviesu kaŗavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

### TREŠDIEN, 4. AUGUSTĀ.

11.30 58. Darba pārtraukuma koncerts. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika I. 16.00—18.00 L. Treija, Latvijas komandanta pūtlēju orķ. Fr. Tileganta vadībā, mazais orķ. V. Taubes vadībā u. c. 17.15 Mūzika II (turp.). 18.30 Latviesu kaŗavīru pusstunda. 19.00 Priekšasījumu cikls: Mūsu kaŗa flote. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Nedēļas atbalss. 19.45 Politiskais priekšasījums. 20.15 Tautiska mūzika (no Vērmanes dārza). 21.15 Deju mūzika. 22.20—24.00 Mūzika laika kavēklīm.

### CETURTDIEN, 5. AUGUSTĀ.

9.25—11.00 Raidījumu pārtraukums. 11.00 Valsts programma. Radiofona lielais orķ. prof. J. Mediņa vadībā. 11.40 Darbam un mājai. 14.30 Latviesu mūzika un literātūra. T. Matīss (dziesmas) un A. Filipsons (dekl.). A. Bārdas un J. Jaunsudrabiņa dz. 15.30 Mūzika. 16.00 Dienas darbs ir veikts (no kādas fabrikas). M. Vētra, E. Vinerts (vijole), A. Šturms (flauta) un rad. koris T. Kalniņa vadībā. 17.15 E. Eiches salona ansamblis un rad. deju kap. 18.30 Vācu kaŗavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Jautra mūzika. 20.15—21.00

### 1. VIII — 7. VIII GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

Madona, Kuldīga un Liepāja: Albrechts Dürers (Dürer), V. Lirkes (Lierke) raidāmspēle. 21.15 Mūzika un literātūra. 22.20—24.00 Deju mūzika.

### PIEKTDIEN, 6. AUGUSTĀ.

8.00 Viru dubultkvartets Tēviņa un skaŗu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Kad izaugsim lieli... Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 15.30 Mūzika. 16.00 Koncerts. M. Vintere (dziesmas), E. Mednis (klarnete) un rad. orķ. J. Mediņa vadībā. 17.15 Koncerts II (turp.). 18.30 Latviesu kaŗavīru pusstunda. 19.00 Priekšasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15—22.00 Raibs vakars vācu armijai. 22.25 Kamermūzika. 23.15 Deju mūzika. 0.15 Latviesu kaŗavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

### SESTDIEN, 7. AUGUSTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Robis. E. Eriņas raidāmā. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika I (no Frankfurtes). 17.15 Pēcpusdienas mūzika II (no Frankfurtes). 18.30 Vācu kaŗavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaŗalauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 „Mēs mūzicējam”. V. Liepiņa-Zaķis, E. Ābelskalns (marimbās un vibrafona solo), rad. deju kap. 22.20—24.00 Mūzika

### KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu kaŗavīriem. 6.15 Ziņas latv. v. 6.30 Vingrošana. 6.45 Mūzika. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virsp. ziņ. lēns atkārtojums un isas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālitātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.



# Maza vārdu nāma

Ziemeļamerikas mežoni-gajos rietumos māte izskaidrojas ar savu precēto meitu:

„Mērij, vai taisnība jauzu valodām, ka tu dzīvojot ar savu vīru kā suns ar kaķi?”  
„Samelots, māmiņ, galīgi samelots!” atbild Mērija.  
„Aizvakar gan mums iznāca maza vārdu pārmaņa, bet citādi mēs dzīvojam kā divi balodiši.”

„Tikai maza vārdu pārmaņa?”

„Nu jā, māmiņ! Dzīms mani sagrāba aiz matiem un iz-

Draudzenes.  
Divas draudzenes sarunājas par trešo.

„Vai zini, Martiņ, man liekas, ka ar Mildiņas dzimšanu saistās kāds noslēpums.”

„Jā, Vilmiņ, tas ir gada skaitlis!”

Bezkauna.  
„Cik tie vīrieši var būt nekaunīgi, Zentiņ! Iedomājies tik: vakar teātrī kāds tips visu laiku man bezkaunīgi skatījās acīs.”

„Kur viņš sēdēja?”  
„Trešajā rindā aiz manis.”

## Jauna filma.

Holivudā sapemts Vašingtonas propagandas šefa rīkojums ar kopīgiem spēkiem un zibens ātrumā pagatavot patriotisku lielfilmu. Lielāko filmu uzņēmumu direktori apspriežas un drīz arī vienojas:

„Mums katram pieci miljoni dolaru, filmas režisoram 100.000, filmas zvaigznei Dēzijai Mikumēkai 50.000. varonim — nēģeru lidotājam, kas sagrauj svētā Pēterā katedrālī Romā, 5000 dolaru. Atliek vēl pieaicināt kādu skribentu, kas par 500 dolariem uzraksta scēnāriju, un filma tikpat kā gatava!”

## Iemesls.

Pirmdienas rītā frizierim triec rokās. Viņš ākuļ bārdu kādam kungam, kas arī, liekas, tikko nāk no lielām viesībām. Skuj un iegriež. Kungs saviebjas no sāpēm un pārmezdams saka frizierim:

„Spābitis, ko?”

„Jā,” tas atsaucas. „Spābis padara ādu nelīdzenu...”

## Soreiz nav tik jauni.

Biroja vadītājs, no rīta darbā ieradies, pārlaiž ērgļa skatu darbiniekiem un ievēro, ka viena vieta tukša.

„Kas? Ko? Piepīte atkal nav ieradies? Vienmēr uzdzīvo, vienmēr dzeļ un tad nevar pagīras izgulēt?”

Bailīga balss ierunājas: „Šefa kungs, Piepīte šorīt miris...”

„Ak tā? Hm... Nu tad jau šoreiz nav tik ļaumi, kā es iedomājos.”

## Nav sapņu sek.

Vaļas britiņā ierakumos vireseržants stāsta par japāņiem: „Viņi ir drošsirdīgi kā lauvas un vispār ļabi kaņavīri... Un interesanti, ka japāņu valodā nav neviena lamu vārda.”

„Hm...” iebilst ložmetējnieku kaprālis. „Jā, ko tad japāņu ložmetējnieks saka, kad kaujas laikā viņam atgadās ložmetēja kļūme?”

## BARĢS TĒVS.

Cerējis apakšnamā pastudinājis, ka Atlantijas chartai, ar ko Amerika ir kā nodrošināja masu tautu patstāvību, nesot liguma spēka, kūrēj tā nevienam nenziļkot sekādas saistības.

Par savu bērnu istu Es tevi neatzīstu, Jo biedrs Josifs saka: „Nav mūsu istā slaka, Un tāpēc, Vinston, k čortu — To kaitēkli pār bortu!”

J. Dr.

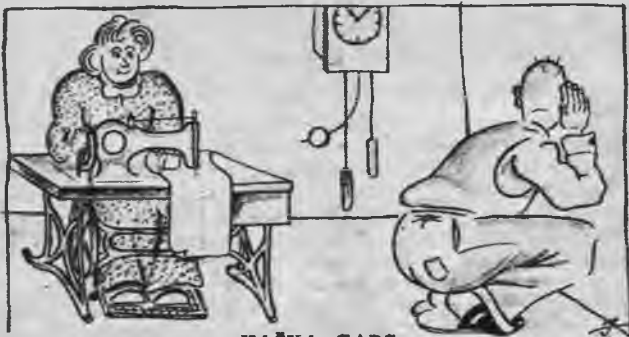
Birojā.  
„Ailītes kungs, kāpēc jūs šodien tik vēlu ierodaties darbā?”

„Atvainojiet, aizgulējos, priekšnieka kungs.”

„Kā, vai tad jūs mājā arī guļat?”

## „IZDEVĪGĀ” MAINĀ.

Angļu aristokrātija boļševiku atbalstīšanai ziedo pat savas dārglietas, bet boļševīki, kā jau ļabi kristieši, nepaliek parādā un sniedz „pretvārtību”.



KAŠKA GARS.

„Kuš, sieva! Paliec kādu brīdi klusu, lai dzirdu, vai kālmiņš šai vēlajā vakara stundā nespēlē radio!”

„Un tad?”

„Tad man būs iemesls iesūdzēt viņu par nakts miera traucēšanu!”

rāva no istabas pagalmā, bet es pāris reizes izšāvu uz viņu, — tas arī bija viss! Ārsts teica, ka Dzīms pēc mēneša varēšot nākt ārā no slimnīcas.”

„Paldies Dievam, Mērij! Es jau domāju, ka jūs starpā radusies kāda nepatīkama raksturu nesaskaņa.”

Sirdsapziņa un pirksti.  
„Viesmīl, uz šķīvja, ko jūs nupat man pasniedzāt, palikuši jūsu pirkstu nospiedumi!”  
„Es par to nebaidos, man ir tīra sirdsapziņa!”

## VIŅŠ PROTESTĒ...

Angļu un amerikāņu lidotāji atkal pārlidojuši neitrālo Šveici un nometuši tur arī bombas. Šveice iestiekusi protesta.

Neitrālais: „Es jau agrāk protestēju, es tagad protestēju un joprojām protestēšu!”



Angliska rīcība.

Anglijas sūtnis Bolīvijā bija smagi apvainojis prezidentu, atteikdamies priekšastādīšanās ceremonijā skūpstīt pēc tās zemes paraduma prezidenta kundzes kājas. Prezidents pavēlēja uzsēdināt sūtni ačgārnī uz ēzeļa un tā izvadīt no pilsētas. Tas noticis 1865. gadā.

Par notikumu ziņots Anglijas ķēniņienei Viktorijai. Viņa likusi savam ministru prezidentam Dizraēli pasniegt karti un parādīt, kur tāda Bolīvija atrodas. Britiņu aplūkojusi neizskatīgo plankumiņu, ķēniņiene pavēlējusi:

„Izsvitrojiet šo zemi!”

Dizraēli, kā jau zīds, piebildis:

„Labprāt, majestāt, bet tikai uz laiku: varbūt, ka vēlāk tā mums atkal noder.”



ILLŪSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagnera (Dzirnavu) ielā 57. Tālrūpi: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 6. augustā.